

УДК 352:336.144

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В РЕГІОНАХ

І. Лисий

*Львівський національний університет імені Івана Франка
79004, Львів, проспект Свободи, 18
e-mail: lysgor@gmail.com*

Досліджені актуальні проблеми організації бюджетного процесу в регіонах України. Проаналізовані наявні передумови для проведення бюджетної реформи та дана оцінка ефективності й перспективності затверджених на законодавчому рівні змін до бюджетного кодексу. Обґрунтовані для застосування альтернативні підходи до проведення ефективної бюджетної реформи в сучасних умовах, які базуються на ідеології розширення самостійності місцевих громад у питаннях бюджетного ресурсотворення та фінансування стратегічно важливих для їхнього розвитку програм і проектів.

Ключові слова: бюджет, доходи і видатки бюджету, бюджетний процес, організація бюджетів, бюджетування, бюджетна реформа, державний і місцеві бюджети, міжбюджетні трансферти, перерозподіл фінансових ресурсів, бюджетний кодекс, податки.

Важливість питань ефективної організації місцевих бюджетів продиктована роллю, яку вони відіграють у розвитку місцевих територіальних громад. Адже, ті повноваження, якими наділені органи місцевого самоврядування згідно діючого бюджетного кодексу, фактично не дозволяють їм не лише в достатній мірі наповнювати дохідну частину, а й повноцінно фінансувати потреби місцевих громад. Однак, проблеми вітчизняної бюджетної системи є не тільки результатом недосконалого сучасного законодавства, оскільки її принципи жорстокого централізму і адміністративний механізм функціонування, можна сказати, збережені і перенесені ще з 30-тих років 20 століття. Тому, головними характерними рисами існуючої сьогодні бюджетної системи України є:

стягування переважної значної частки місцевих фінансових ресурсів до державного бюджету з подальшим їх перерозподілом, що є наслідком недокінця продуманого підходу до розділення компетенції між центральними органами влади і органами регіонального та місцевого самоврядування щодо розв'язання конкретних бюджетних завдань;

широкі масштаби перерозподілу фінансових ресурсів між ланками бюджетної системи, спричинені недосконалістю механізму міжтериторіального фінансового вирівнювання. Зокрема, через вилучення надлишків бюджетних коштів до бюджету вищого чи того ж рівня для подальшого перерозподілу, не лише негативно виливає на дохідну базу місцевих бюджетів, а й позбавляє місцеві

органи влади стимулів до збільшення своїх доходів. А паралельно постійно зростає частка міжбюджетних трансфертів у вигляді субсидій і субвенцій на соціальні потреби місцевої громади і становить в середньому 70-75 %;

нерациональні інструменти визначення обсягу коштів для передачі конкретному нижчестоящому бюджету;

орієнтована на видатки методологія формування місцевих бюджетів привчила регіональні управлінські структури до утримання і твердої впевненості у тому, що за все в кінцевому рахунку відповідає держава, центральні органи влади;

відсутність ефективних механізмів наповнення дохідної частини бюджетів усіх рівнів щороку зменшує можливості фінансувати необхідні видатки та змушує нарощувати боргові зобов'язання держави, які, зокрема, у 2010 році сягнуть не менше 100,258 млрд.грн. (4)

Зазначені вище вади бюджетної системи в Україні закономірно породжують серйозні перекося у бюджетному процесі на місцях. Фактично, на регіональному рівні ми можемо сьогодні спостерігати такі проблеми:

серйозний рівень недофінансування місцевих громад, який є наслідком існування неефективних механізмів наповнення дохідної частини місцевих бюджетів. Аналіз кошторисів міста Львова та області яскраво підтверджує цей факт, оскільки для фінансування потреб міста у повному обсязі у 2010 році власних доходів вистачить лише на 75 %, обласні ж видатки традиційно забезпечуються власними доходами лише на 25 %.

суттєва дотаційність видатків місцевих громад, яка зумовлює характерну для цього структуру місцевих бюджетів: їх основну частку становлять соціальні видатки, які мають яскравий споживацький характер. Звісно ж, бюджетним кодексом передбачені певні механізми перерозподілу коштів в межах бюджетної системи. Це, так звані, дотації вирівнювання і субвенції. Але, як демонструє досвід, місцеві бюджети часто не дофінансовуються з державного і тому маємо недофінансування на місцях в першу чергу соціальних видатків, а про належне фінансування розвитку місцевих громад мова навіть не йде.

перманентна ситуація невиконання бюджету. Значною мірою це є наслідком того, що при плануванні доходів місцевих бюджетів практично не використовуються ефективні інструменти прогнозування розвитку економічних процесів та їхнього системного аналізу. Звідси - надто оптимістичні очікування по потенційних доходах місцевих бюджетів і, звісно ж, їхнє невиконання. Так, за доходами бюджет міста Львова за 2009 рік було виконано на 95,3% від затвердженого плану. (7) Для порівняння, за офіційною статистикою держаний бюджет за доходами у 2009 році не був виконаний на рівні 30 млрд. грн. або 11,8%. Але в дійсності, за даними Рахункової палати, була маніпуляція з прибутковою частиною бюджету – зарахування до доходів 14 млрд. грн. СПЗ (від МВФ), 16% – за рахунок відволікання оборотних коштів суб'єктів господарювання, в тому числі - переплата податків на 14 млрд. грн., невіплата ПДВ 23 млрд. грн. То ж, якщо це скласти, цифра сягне 45%! (5).

На зменшення ефективності бюджетного процесу в регіонах додатково впливають ряд чинників, які є характерними майже для кожної місцевої ради. Перш за все, мова йде про непрозорість процесу прийняття місцевих бюджетів і розподілу понадпланових надходжень до них. Візьмемо для прикладу бюджет міста Львова: жодної офіційної інформації про прийнятий бюджет і його структуру ні в офіційних інформаційних джерелах, ні на сайті міськради немає. Не

прижилася у Львові й демократична практика громадського обговорення проекту міського бюджету.

По-друге, значна частина депутатів місцевих рад слабо розбираються у тонкощах бюджетного процесу – для цього потрібно мати відповідну освіту або ж, як мінімум, бажання навчатися. У більшості депутатів немає ні першого, ні другого. Тому, закономірно, що в основній своїй масі депутати повністю покладаються на власні виконавчі органи при підготовці бюджетів і перетворюють його прийняття у суто формальний процес пасивного голосування.

І на кінець, - місцева влада не демонструє достатньої наполегливості у формуванні і розвитку ефективних механізмів спільного фінансування з бізнесом та приватними інвесторами пріоритетних для розвитку територій програм і проектів. Цьому сприяє дотаційний механізм міжбюджетних трансфертів, який дозволяє органам місцевого самоврядування сподіватися на дофінансування в потрібних об'ємах потреб території за рахунок інших місцевих бюджетів або державного бюджету та відсутність дієвих механізмів середньо- і довгострокового бюджетування.

Давайте тепер спробуємо проаналізувати бюджетний процес у місті Львові на наявність зазначених вище проблем. Перш за все, на 2010 рік міський бюджет прийняли з дефіцитом в 180 тис. грн. Це при тому, що передбачена в ньому кредиторська заборгованість складає 71 млн.грн. (див. табл. 2) Коли ж врахувати цю заборгованість разом з Львівводоканалом й іншими комунальними підприємствами та неоплатою за виконані роботи приватним фірмам, то сумарна кредиторська заборгованість може досягнути до 0,5 млрд. грн. (майже 25 % запланованих власних доходів міського бюджету) (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Доходи бюджету м. Львова за джерелами у 2010 році*

	Найменування доходів бюджету	Разом, млн.грн.	%
1	Податкові надходження в т.ч.:	1 214,87	49,86%
1.1	Податки з доходів фізичних осіб	966,21	79,53%
1.2	Збори за спеціальне використання природних ресурсів (майже все-плата за землю)	105,05	8,65%
1.3	Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва	48,86	4,02%
1.4	Податок із власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів	43,49	3,58%
1.5	Місцеві податки і збори (реклама, паркування,ринковий збір, комунальні податки та ін.)	20,87	1,72%
1.6	Податок на прибуток підприємств	20,57	1,69%
1.7	Плата за торговий патент на певні види підприємницької діяльності	9,24	0,76%
1.8	Плата за ліцензії на певні види господарської діяльності	0,58	0,05%
2	Неподаткові надходження в т.ч.:	140,37	5,76%
2.1	Власні надходження бюджетних установ	49,65	35,37%
2.2	Плата за оренду комунального майна	49,19	35,05%
2.3	Доходи від власності та підприємницької діяльності	14,50	10,33%
2.4	Плата за тимчасове користування місцями для розміщення зовнішньої реклами	14,04	10,00%

2.5	Різноманітні штрафи	7,75	5,52%
3	Надходження від продажу комунальної власності	312,83	12,84%
4	Надходження від продажу землі	228,55	9,38%
5	Цільові фонди, утворені місцевою владою	33,91	1,39%
6	Збори за забруднення навколишнього природного середовища	5,10	0,21%
	Разом доходів	1 935,99	79,45%
	Офіційні трансферти, з них:	500,65	20,55%
	Субвенції:	490,49	97,97%
	Дотації	10,16	2,03%
	Усього доходів	2 436,63	100,00%

* Складено за інформацією, наданою депутатами Львівської міської ради.

Таблиця 2

Видатки бюджету м. Львова за напрямками у 2010 році*

	Статті видатків бюджету	Разом, млн.грн.	%
1	Освіта	539,28	22,13%
2	Будівництво	491,39	20,17%
3	Соціальний захист та соціальне забезпечення	485,28	19,91%
4	Охорона здоров'я	365,35	14,99%
5	Житлово-комунальне господарство	138,29	5,67%
6	Органи місцевого самоврядування	108,04	4,43%
7	Транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика	79,93	3,28%
8	Культура і мистецтво	62,11	2,55%
9	Послуги, пов'язані з економічною діяльністю в т.ч.:	55,00	2,26%
9.1	Внески у статутні фонди підприємств	51,23	93,15%
9.2	Інші заходи, пов'язані з економічною діяльністю	3,56	6,47%
9.3	Фінансування енергозберігаючих заходів	0,11	0,20%
9.4	Підтримка малого і середнього підприємництва	0,1	0,18%
10	Обслуговування боргу	48,50	1,99%
11	Цільові фонди	39,15	1,61%
12	Фізична культура і спорт	10,72	0,44%
13	Видатки, не віднесені до основних груп (резервний фонд, фінансування громадських організацій, промоція Львова та ін.)	10,05	0,41%
14	Землеустрій	1,12	0,05%
15	Запобігання стихійним лихам	0,62	0,03%
16	Засоби масової інформації	0,95	0,04%
	Всього	2 435,77	99,96%
	Дотації вирівнювання	0,69	0,03%
	Субвенції разом	0,30	0,01%
	Усього видатків	2 436,81	100,00%
1	З них видатки на розвиток:	636,90	26,14%
	в т.ч. видатки бюджету розвитку	541,55	22,22%
2	З них на економічний розвиток міста	11,11	0,46%
3	З них на погашення кредиторської заборгованості за 2009 р.	71,02	2,91%

* Складено за інформацією, наданою депутатами Львівської міської ради.

На 2010 рік за контрольними цифрами з КМУ запланований ріст доходів Львівського міського бюджету на 120 %. Однак, реальні очікування представників постійної депутатської комісії з питань фінансів та планування бюджету Львівської міської ради є суттєво песимістичнішими. Враховуючи перманентне невиконання міського бюджету, передбачається, що із запланованих доходів 100 млн. грн. не надійде до загального фонду бюджету, а 330 млн. грн. не надійде до бюджету розвитку (із 530 млн. запланованих за рахунок продажу землі і комунального майна) (3) Коли ж прийняти до уваги, що у цьогорічному бюджеті передбачено 275 млн. грн. на Євро 2012, з яких 220 млн. грн. – з бюджету розвитку, то стає зрозумілим, що реально на розвиток місто цього року грошей практично не отримає.

З таблиці 1 видно, що головним реальним джерелом доходів міського бюджету залишаються податкові надходження, частка яких у власних доходах складає 49,86%. Основна частина з них це - податки з доходів фізичних осіб – 79,53%. Іншими більш-менш суттєвими статтями власних доходів є надходження від продажу комунальної власності - 12,84% і від продажу землі - 9,38%. Однак, надії на те, що ці планові показники будуть витримані, практично немає.

У витратах міського бюджету освіта, соціальний захист та забезпечення, охорона здоров'я займають разом – 57,03%. Натомість, витрати на будівництво, житлово-комунальне господарство, транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатику, тобто ті сфери, які безпосередньо стосуються міської господарки і від яких напряму залежить добробут львів'ян, не дотягують у бюджеті і 30 %. (див. табл. 2)

Отже, навіть поверхневий аналіз показує, що бюджет міста Львова та принципи і підходи до його формування й затвердження є типовими для понад 2/3 місцевих бюджетів в Україні. Він же доводить, що існують серйозні проблеми в бюджетному механізмі і місцевій владі ефективно їх подолати практично не вдається. Виходом з такої ситуації мала б стати бюджетна реформа, яка б, за рахунок інноваційних підходів, суттєво раціоналізувала міжбюджетні відносини і вивела їх на якісно новий рівень. Та, нажаль, в ініційованих урядом і прийнятих ВРУ змінах до бюджетного кодексу інноваційними можна назвати лише запровадження програмно-цільового методу при плануванні бюджетів та використання як інструменту середньострокового планування. Усі інші зміни носять косметичний характер і є за суттю перекладанням проблем державного бюджету на плечі місцевих органів самоврядування. А найважливіше, - у новому бюджетному кодексі так і залишилося невирішеним питання самостійності й справжньої фінансової незалежності місцевих громад.

Давайте проаналізуємо, що ж змінилося з новим бюджетним кодексом? На місця передали 8 загальнодержавних податків і зборів, які об'єднують різноманітні плати за ресурси, надра, ліси і т.п. 20 % податку на прибуток теж залишать на місцях і доповнять його 50 % з понаднормових зборів за результатами року по податку на прибуток та акцизах. (12) У цьому році, за оптимістичними прогнозами уряду, такі зміни акумулюють додатковий ресурс для місцевих бюджетів у розмірі 12 млрд.грн. (10) Це приблизно по 500 млн. на кожен область додаткових надходжень, з яких 40% - отримає обласний бюджет (біля 200 млн. грн. – для Львівської області це менше за 6 % потреб бюджетного фінансування), 60% - районні бюджети, з яких сільським і селищним радам перепаде 30 %. Однак, такий

оптимізм не дозволяють розділяти реалії економічної кризи та повна відсутність справжніх економічних реформ в Україні.

Звернемося до затверджених макроекономічних показників та прийнятого держбюджету на 2010 рік. Запланований ріст економіки у поточному році складає 3,7 %. (4) Збільшення надходження до державного бюджету за рахунок податків очікується на рівні 27,3 % по ПДВ і 20,6% - по податку на прибуток. А від акцизів уряд планує збільшити суми надходжень майже на третину. (13) Офіційна ж статистика говорить наступне: за січень-травень 2010 року до загального фонду Держбюджету надійшло 74,8 млрд.грн. (6) Це на 19,7% більше, ніж у 2009 році, але без фактичного повернення ПДВ. Тобто, реальний ріст надходжень від податків склав 10 % при запланованих 30%. Отже, шанси не виконати бюджет за цією статтею доходів є досить великими. Це при тому, що значна частина українського бізнесу так і не оговтавшись від економічної кризи припиняє своє існування.

Запровадження новим бюджетним кодексом програмно-цільового методу при плануванні бюджетів – рішення безумовно позитивне і прикладом його дієвості є проект Євро 2012. Але тут урядовці не врахували відмінностей між плануванням і бюджетуванням. Адже план – це за великим рахунком декларація про наміри, тим більше у бюджетному процесі. Насправді необхідно було запроваджувати середньострокове бюджетування, яке передбачає затвердження у бюджеті призначень на кілька років. Це дозволило б розпорядникам бюджетів, зокрема, впевнено брати на себе довгострокові бюджетні зобов'язання, коректно здійснювати тендерні процедури та знижувати вартість закупівель за бюджетні кошти. А найважливіше, - бюджетні призначення, сформовані через механізм середньострокового бюджетування, звузили б можливості чиновників для маневру бюджетними коштами, що суттєво простіше для зловживань при плануванні, як це демонструє українська практика державного управління за принципом політичної доцільності.

Ще однією серйозною проблемою у стосунках між центральною і місцевою владою залишалася реальна безправність останньої перед свавіллям і безнаказністю Держказначейства. Особливо яскраво це проявилось наприкінці 2009 року, коли політична доцільність безумовного фінансування пенсій та інших соціальних зобов'язань влади перед виборцями позбавила масу місцевих бюджетів можливості вчасно розрахуватися за своїми боргами власними ж коштами, які Держказначейство без жодних пояснень списувало у безакцептному порядку на потреби центральної влади, і перейти з незаслуженими боргами та судовими позовами від підрядників у наступний фінансовий рік. У новому бюджетному кодексі прописане посилення відповідальності Держказначейства за порушення бюджетного законодавства, але знову ж таки нечітко. Фраза "згідно чинного законодавства" є більше декларацією, а ніж конкретним механізмом понесення такої відповідальності. Натомість найбільшу відповідальність за кодексом нестиме конкретний чиновник, безпосередньо винний у правопорушенні. Але, враховуючи мільйонні об'єми бюджетних трансфертів та можливі суми нанесених збитків, виникає риторичне запитання про фінансову спроможність чиновника їх відшкодувати. Отже, і тут бачимо, що ніяких реформ не відбулося.

Як же виправляти ситуацію? Тут закономірно виникає симбіоз двох понять реформи та ідеологія змін. Перерозподіл проблем між бюджетами різних рівнів – це не реформи. Якісні зміни неможливі без нової ідеології міжбюджетних

стосунків в контексті адміністративно-територіальної реформи, яку, судячи з усього, найближчим часом ніхто не збирається проводити. Новий статус місцевих громад на засадах справжньої, а не декларативної самостійності і фінансової спроможності – ось та стратегічна мета, яка й повинна визначати всю подальшу ідеологію бюджетних реформ. Але навіть за нинішніх умов, використовуючи дієві правові інструменти, можна започаткувати перші кроки на шляху до ефективної бюджетної реформи. І розпочинати необхідно з головного - закріплення у бюджетному кодексі реальних механізмів децентралізації фінансових ресурсів місцевих громад. Наприклад, через прямий розподіл трансфертів з державного бюджету до місцевих, а не через мережу посередників - місцеві фінуправління, як це, зокрема, передбачала скасована постанова КМУ №995 від 12.09.2009 р. «Деякі питання врегулювання міжбюджетних відносин». (1) Так, механізм цієї постанови недосконалий, технічно - трудоємний і фінансово – затратний, а тому потребує серйозного доопрацювання. Більше того, він спонукає до монополізації міжбюджетних відносин на центральному рівні. Але він, на відміну від існуючого, перетворює кожен місцеву громаду в реального учасника бюджетного процесу з прямою зацікавленістю у прийнятті реалістичного бюджету зі структурізацією статей фінансування за найважливішими для громади напрямками і проектами. Наступним кроком мали б стати законодавчі ініціативи на збільшення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування.

І першим, що необхідно було б зробити, це - введення податку на нерухомість, який би повністю перераховувався до місцевих бюджетів. Його основними перевагами є простота в адмініструванні, точність у прогнозованості обсягів надходжень від нього, а найголовніше – це стабільне джерело доходів, величиною яких легко маніпулювати у разі потреби як демонструє закордонний досвід. Є лише зауваження до порядку його введення. І тут можна підтримати окремих фахівців, які пропонують перед запровадженням цього податку здійснити інвентаризацію всіх об'єктів нерухомості і створити земельний кадастр. А саму процедуру введення податку провести в три етапи: на першому етапі ввести номінальний податок на нерухомість, щоб лише зафіксувати власників об'єктів нерухомості. На другому етапі, розібравшись із правдивістю наявної інформації про реальних власників цих об'єктів, сформувати фактичний реєстр нерухомого майна. А потім вже вводити фіксовану шкалу для оподаткування власників об'єктів нерухомості. (14)

Ще одне джерело підвищення фінансової спроможності місцевих органів самоврядування, яке, на відміну від збільшення податкового тиску лише на бізнес, передбачає розширення податкової бази, це - плата за землю. Механізм її стягнення необхідно законодавчо удосконалити через прив'язування бази оподаткування до ринкової вартості землі та надання права органам місцевого самоврядування самостійно встановлювати ставки цього податку. А всі розрахунки проводити на базі створеного земельного кадастру.

Реагуючи на невдоволення місцевої влади існуючою системою міжбюджетного вирівнювання, можна звернутися до закордонного досвіду створення спеціальних бюджетних фондів фінансового вирівнювання територій, а перерозподіл доходів між бюджетами одного рівня здійснювати з урахуванням податкової сили територій та мінімального рівня, до якого повинні вирівнюватись фінансові можливості цих територій. (2) Але для цього на законодавчому рівні необхідно закріпити науково обґрунтований норматив бюджетної забезпеченості

кожної територіальної громади з урахуванням її економічного, соціального, природного й екологічного стану. Орієнтація на такі чинники дозволить реально визначати необхідний обсяг фінансових коштів для задоволення потреб регіонів.

Місцеві органи самоврядування, паралельно із запропонованими законодавчими змінами, теж могли б допомогти проведенню бюджетних реформ, але в дещо інший спосіб. Зокрема, своїми ухвалами можна закріпити вимогу, що у разі затвердження стратегії розвитку міста чи певної території, стратегічні напрями, вказані у ній, в повинні знаходити своє відображення як при плануванні видаткової частини бюджету, так і в різних проектах розвитку територій, в т.ч. за участю міжнародних фондів, організацій та інвесторів. (8) Такий крок у поєднанні із середньо- або довготерміновим бюджетуванням мав би відчутний позитивний ефект як для громадян, проживаючих на відповідній території, так і для планомірності розвитку самої території.

Зменшити навантаження на місцеві бюджети у період проведення бюджетної реформи, збільшивши при цьому ефективність використання бюджетних коштів можна через інтенсифікацію та раціоналізацію процесу співфінансування важливих регіональних проектів разом з інвесторами та міжнародними фінансовими організаціями. Для цього місцева влада повинна мати розроблені макети стратегічних проектів розвитку, а їхнє фінансування повинно знаходити своє відображення в місцевому бюджеті у формі певної суми, яка може бути потрачена на проекти спільного фінансування. (8) Тоді ці бюджетні кошти відіграватимуть роль мультиплікатора залучення додаткових зовнішніх коштів у цю територію.*

Те ж завдання послаблення тиску на місцеві бюджети і збільшення фінансування проектів розвитку територій може вирішити активізація співпраці регіональної влади із міжнародними фінансовими організаціями на взаємовигідній основі: влада розробляє та запроваджує так звану регіональну соціальну карту, яка оптимізує розрахунки в комунальній сфері через механізми надання пільг і субсидій населенню згідно стандартів ISO, а натомість отримує можливість отримувати дешеві довготермінові кредити ЄББР для проведення модернізації комунального господарства регіону: теплотрас, водовідведення тощо.

У контексті реформування місцевих бюджетів безумовно заслуговує на увагу й пропозиція активізації залучення громадян до вирішення окремих проблем їхньої території через розвиток механізмів та інституцій спільного фінансування громадою певних невеликих проектів ремонту прибудинкових доріг, комунікацій і т.п. (9) Позитивний досвід такої колективної діяльності демонструють ОСББ, які активно розвиваються і навіть об'єднуються у асоціації.

Так чи інакше, усі зазначені вище пропозиції є елементами єдиного ланцюга інноваційних змін у бюджетній системі України, практичне запровадження яких в значній мірі визначило б не лише розширення економічної самостійності регіонів країни, але й суттєво підвищило ефективність функціонування усього бюджетного механізму держави. Задля такої мети нинішній владі варто проявити політичну

* Прикладом може бути програма транскордонної співпраці "Польща-Україна-Білорусь", в рамках якої місцева влада зобов'язана вкласти у проект не менше 10% його вартості, тоді решта 90 % - додаткові зовнішні кошти. Тобто, кожна гривня, вкладена у спільний проект місцевою владою, стимулює залучення 9 гривень зовнішніх коштів. (11)

волю до реальних змін і за короткий час населення України вже не потрібно буде переконувати у необхідності реформ – воно саме відчує економічний ефект від справжніх економічних змін і безумовно ж підтримає їхнє продовження.

1. Постанова Кабінету міністрів України № 995 від 12.09.2009 р. «Деякі питання врегулювання міжбюджетних відносин» http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP090995.html
2. Анатолій Малярчук Зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів // Вісник ТАНГ. – 2005. - № 1 - www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/TuwfAL.pdf
3. Андрій Стецьків: Бюджет Львова 2010 є нереалістичним, але в даних умовах інакше бути не може // <http://www.vgolos.com.ua/politic/interview/112.html>
4. В.Янукович підписав закон про держбюджет-2010 // http://www.rbc.ua/ukr/top/show/v_yanukovich_podpisal_zakon_o_gosbyudzhete_201029042010
5. Дефіцит держбюджету-2009 – не 20 млрд, а 34 млрд грн, – Рахункова палата // <http://zik.com.ua/ua/news/2010/02/12/216617>
6. Довідка про виконання державного бюджету за доходами станом на 01.06.2010 р. (за звітними даними) <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/article/133233>
7. Доходи до загального фонду бюджету Львова у 2009 році виконані на 95,3% // <http://zik.com.ua/ua/news/2010/02/10/216284>
8. Кульчицький І. І. «Розвиток фінансово-економічної співпраці з європейськими фондами як інструмент підвищення якості прикордонного співробітництва» // Матеріали круглого столу на тему: «Підвищення ролі місцевих бюджетів у фінансуванні проектів розвитку територій». - Львів, 24 червня 2010 р.
9. Матвеев Євген «Формування ефективних механізмів фінансування надання суспільних (колективних) благ» // Матеріали круглого столу на тему: «Підвищення ролі місцевих бюджетів у фінансуванні проектів розвитку територій». - Львів, 24 червня 2010 р.
10. Микола Азаров: Нова редакція Бюджетного кодексу передбачає збільшення фінансової самостійності місцевих бюджетів // <http://news.ligazakon.ua/news/2010/6/9/25618.htm>
11. Програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2007-2013- http://www.pl-by-ua.eu/upload/ua/PL-BY-UA_ukr.pdf
12. Проект Податкового кодексу передбачає зменшення кількості загальнодержавних податків з 29 до 17 - Микола Азаров // <http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=901693>
13. Рада ухвалила Закон "Про державний бюджет України на 2010 рік" у першому читанні та в цілому - <http://www.newsru.ua/finance/27apr2010/budjet.html>
14. Яценюк - за введення податку на нерухомість після створення земельного кадастру - <http://news.finance.ua/ua/~1/2010/06/12/200186>

**PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF BUDGETARY PROCESS
ORGANIZATION IN REGIONS****I. Lysyj***Ivan Franko National University of Lviv
UA-79008 Lviv, Prospekt Svobody, 18*

Explored actual problems of budgetary process organization in the regions of Ukraine. Analyzed present pre-conditions for carrying out budgetary reform and given estimation of efficiency and perspective of the changes to the budgetary code ratified at legislative level. Explained for use alternative approaches of carrying out effective budgetary reform in modern terms which are based on ideology of independence expansion of local communities in the budgetary forming area and financing strategically important programs and projects for their development.

Keywords: budget, budgetary incomes and budgetary expenses, budgetary process, budgeting process organization, budgetary reform, state and local budgets, interbudgetary transfers, redistribution of financial resources, budgetary code, taxes.

**ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ОРГАНИЗАЦИИ БЮДЖЕТНОГО
ПРОЦЕССА В РЕГИОНАХ****И. Лысый***Львовский национальный университет имени Ивана Франка,
79004, Львов, пр. Свободы, 18*

Исследованы актуальные проблемы организации бюджетного процесса в регионах Украины. Проанализированы существующие условия для проведения бюджетной реформы и дана оценка эффективности и перспективности утвержденных на законодательном уровне изменений в бюджетном кодексе. Обосновано использование альтернативных подходов к проведению эффективной бюджетной реформы в нынешних условиях, которые базируются на идеологии расширения самостоятельности местных громад в вопросах бюджетного ресурсообразования и финансирования стратегически важных для их развития программ и проектов.

Ключевые слова: бюджет, доходы и затраты бюджета, бюджетный процесс, организация бюджетов, бюджетирование, бюджетная реформа, государственный и местный бюджеты, межбюджетные трансферты, перераспределение финансовых ресурсов, бюджетный кодекс, налоги.